Nummer 355 - Januari 2026

’n HOESBREEF

UITGAVE VAN STICHTING HISTORISCHE SOCIËTEIT ENSCHEDE-LONNEKER

▲ *Een feestelijk versierde Enschedese binnenstad.* Foto: Gemeente Enschede

Geschiedenis Enschede is van ons allemaal

De festiviteiten rond het 700-jarig bestaan van Enschede zijn afgesloten. De speciale uitgave van ‘n Sliepsteen is een juweeltje te noemen als afronding van het herdenkingsjaar.

Vanuit verschillende thema’s staat in deze uitgave een stukje geschiedenis van Enschede beschreven. Alle lezers zullen vanuit hun beleving of belangstelling iets herkend hebben en wellicht van plan zijn zich er verder in te verdiepen. Daarbij willen de vrijwilligers van de Stichting Historische Sociëteit Enschede-Lonneker (SHSEL) ze graag bij helpen.

Wiens belangstelling is gewekt over een van de onderwerpen, ook die niet in ’n Sliepsteen en Hoesbreef genoemd zijn, is bij de SHSEL aan het goede adres. De kennis van de SHSEL is er met nadruk niet alleen voor mensen die onderzoek doen, maar voor ons allemaal!

Onderzoekers doen niets liever dan die kennis te delen met belangstellenden. Hoe meer Enschedeërs de geschiedenis van onze stad kennen, des te groter is de kans dat die kennis bewaard blijft. Precies wat de SHSEL beoogt en met succes!

Binnen dit kader wil ik de gerestaureerde tram noemen. Daar is al veel over geschreven. Veel menskracht en kosten hebben geleid tot een geweldig resultaat. Deze tram maakt ook deel uit van de geschiedenis van Enschede en is dus van ons allemaal.

De SHSEL kijkt uit naar een mooie plek in Enschede voor de tram die in het bezit is van de Tramweg-Stichting (tramwegstichting.nl).

Verhoging van het aantal abonnees

Lees verder Pagina 2

'n HOESBREEF

Stichting Historische Sociëteit Enschede - Lonneker
Deze gratis en interactieve digitale nieuwsbrief van de Historische Sociëteit verschijnt tien keer per jaar.
www.shsel.nl

Redactie
Ilse van Heerwaarden
Wim Corduwener
hoesbreef@gmail.com
Vorige nummers van 'n Hoesbreef kunt u hier downloaden.

Secretariaat
Frits Barelds
Gareelhoek 39,
7546 MV Enschede. 06 250 860 17
secretaris@shsel.nl

'n Sliepsteen
Contribuanten ontvangen vier keer per jaar ons historisch blad 'n Sliepsteen.
Redactie:
Jan Brummer, 06 2412 02 06
of janbrummer@shsel.nl

https://www.facebook.com/SHSEL/

Ons documentatiecentrum is te raadplegen in Prismare, ruimte 1.07. Roomweg 167 op **woensdag- en vrijdagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur**.

De Stichting Historische Sociëteit Enschede- Lonneker heeft bij de belastingdienst de status van culturele ANBI. Dat betekent dat een gift aan de Sociëteit voor 125 procent kan worden afgetrokken van de inkomstenbelasting en voor 150 procent van de vennootschapsbelasting.
Een ANBI is een algemeen nut beogende instelling.
Onze Historische Sociëteit mag zich culturele ANBI noemen omdat we een instelling zijn die voor minstens 90 procent actief is op cultureel gebied.

Geschiedenis Enschede is van ons allemaal

Vervolg van Pagina 1

op 'n Sliepsteen maakt de SHSEL groter en sterker. Nog meer dan nu zal de SHSEL gewaardeerd en gehoord worden.

Om het werk op deze manier voort te kunnen zetten zijn natuurlijk wel inkomsten nodig. De SHSEL heeft geen betaalde krachten, maar maakt wel kosten. Denk hierbij aan de vrij toegankelijke en druk bezochte sociëteitsavonden, de huur van de ruimte in Prismare en voor digitalisering van het archief is goed materiaal nodig.

Ook in 2026 is jong en ouder weer welkom tijdens onze inloopmiddagen op woensdag en vrijdag in Prismare van 14.00-17.00 uur (uitgezonderd schoolvakanties). Niet alleen om kennis uit te wisselen, maar ook om nieuwe mensen te ontmoeten of oude bekenden weer te zien.

Namens de SHSEL wens ik alle lezers een goed en gezond 2026!

Annelies Futselaar
Voorzitter

Sociëteitsavonden SHSEL in 2026

▶ Ook in 2026 hoopt het bestuur van de Stichting Historische Sociëteit Enschede-Lonneker (SHSEL) u weer te verwelkomen tijdens de sociëteitsavonden. De eerste sociëteitsavond zal plaatsvinden op dinsdag 3 februari 2026.
Dhr. Bulter zal een deel van deze avond op zich nemen door ons mee te nemen in de geschiedenis van Lonneker.
De data voor de sociëteitsavonden in 2026 zullen worden gehouden op **3 februari**, **21 april**, **15 september** en **3 november**.
Locatie: de Ontmoetingskerk aan de Varviksingel, inloop vanaf 19.00 uur.
Aanvang 19.30 uur.
Aanmelden is niet nodig en de entree is als vanouds gratis.

Verkeerde naam

▶ Mieke Ypkemeule-Wernink attendeerde ons op een aantal onjuistheden onder de foto die in de vorige Hoesbreef van december heeft gestaan, bij het artikel over Leerboeken Hoogere Textielschool Enschede.

Mieke Ypkemeule-Wernink schreef: "De naam van mijn vader is verkeerd gespeld in de vijfde alinea namelijk met dubbel EE WEERNINK. En hij heet toch echt WERNINK.
Verder staat mijn vader op de foto achteraan rechts en niet uiterst rechts zoals bij het onderschrift staat vermeld. Hij was toen pas 20 jaar oud en is dus zeker niet de 'oude' man die uiterst rechts zit."

Spannende tijden

Het voordeel van ouder worden is dat je niet zo snel in paniek raakt over zaken. Vaak heb je het gevoel dat je een herhaling van zetten meemaakt.

Afgelopen maand viel er een boekje in de brievenbus over de kwestie hoe te handelen bij noodsituaties. Een crisis is van alle tijden. Het leven is vol risico's, zeker als regeringen die ons niet goed gezind zijn ons leven willen verstoren. Vanwege onze afhankelijkheid van elektra voor alles dat ons leven op gang houdt is er wel sprake van een serieus risico. Een paar dagen eten en drinken in huis halen is wel verstandig. De vermeende vijand moet serieus genomen.

In de zestiger jaren van de vorige eeuw speelde dat ook. Het IJzeren Gordijn bestond nog en de Rus stond, naar men zei, zo in onze keuken. Wie kent nog de roemruchte Bescherming Bevolking, de B.B., een organisatie die de burgerij moest ondersteunen in geval van oorlog.

Broers van mij moesten vanwege vrijstelling van de militaire dienstplicht opdraven als vrijwilliger. Met frisse tegenzin, dat wel. Nog altijd ging men toen uit van een klassieke oorlog. Man tegen man en met loopgraven en bombardementen. Ook de lokale overheid bereidde zich voor op zo'n situatie met een commandocentrum van de B.B. in de stadhuiskelder.

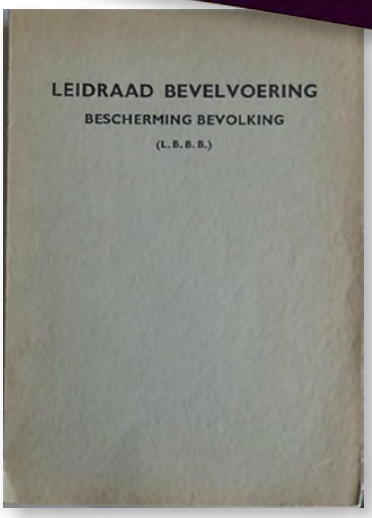

Van Jan Benink, voormalig ambtenaar van de Gemeente Enschede, kreeg ik een prachtig verhaal over de 'schietploeg' van het gemeentehuis waarvan Jan deel uitmaakte. Zoals hij schreef moesten dappere ambtenaren (onder leiding van burgemeester Ko Wierenga) het stadhuis verdedigen tegen subversieve elementen. De ploeg was voorzien van FN Browning-pistolen en er moest natuurlijk ook regelmatig geoefend worden. Schietles op de schietbaan van de politie. Voor de pistolen, waar de naam van Koningin Wilhelmina in gegraveerd stond, gebruikten ze munitie die over de datum was uit de voorraad van de politie.

Andere tijden, maar wel met dezelfde inzet om ons leven bij een crisis op gang te houden. De oude boekjes van Jan Benink en de foto spreken voor zich.

Dick Buursink

▲ ***Schietles op de schietbaan van de politie.***

Suikerzakjes van weleer: Café Restaurant Station Enschede

Door **Rita van de Wetering**

Enschede krijgt na de Tweede Wereldoorlog als eerste Nederlandse stad een nieuw station. Niet zozeer het herstel van oorlogsschade leidt tot de bouw van het nieuwe station maar de elektrificatie van het treinverkeer ligt hieraan ten grondslag.

Het nieuwe station wordt op 28 oktober 1950 geopend. H.G.J. Schelling is de architect. Het is in die tijd een bijzonder station omdat het in zijn geheel is uitgevoerd in gewapend beton en beschikt over een automatische deur die door het lichaamsgewicht van de reiziger wordt geopend. Het station is voorzien van relatief grote hallen. Het doel hiervan is om de uitgangscontrole (die nog tot in de jaren zestig uitgeoefend wordt) in het station te laten plaatsvinden in plaats van bij winderige uitgangen naast het hoofdgebouw.

▲ *Stationsterras in 1957.*

▲ *Stationsplein rond 1960.*

Daarnaast krijgt het station een opvallend ruim restaurant met een uniek overdekt terras. In het restaurant zijn aquaria aanwezig waarin forellen rondzwemmen. Gasten kunnen zelf kiezen welke vis ze willen verorberen.

Door de haakse vorm van het gebouw ontstaat er als vanzelfsprekend een stationsplein dat gebruikt wordt voor busverkeer en taxi's. Wanneer in de jaren zeventig het busstation naar de zijkant van het gebouw wordt verplaatst, betreden de meeste reizigers het station via de zijtrap. De taxistandplaats blijft wel gevestigd aan de voorzijde van het station.

In 2000 wordt het station ingrijpend verbouwd. De zij-ingang verdwijnt en middenin de grote ontvangsthal wordt een nieuwe ingang gemaakt. Het vroegere restaurant krijgt een andere bestemming. De ruimte wordt opgesplitst voor onder andere het geldwisselkantoor en een boekhandel.

Onjuiste afbeelding

▶ In deze rubriek van vorige maand is abusievelijk een afbeelding geplaatst van de V&D in Almelo. Een woord van dank aan de lezers die ons hierop hebben gewezen. Bij deze alsnog de juiste afbeelding.

In memoriam Jos Koopmans

Na een kort ziekbed is Jos Koopmans op 22 december op 85-jarige leeftijd overleden. Jos Koopmans is 20 jaar voorzitter van de Tramweg Stichting (TS) geweest. Vanuit die functie was hij mede initiatiefnemer voor de aankoop en de start van het restauratieproces van de Enschedese tram TET 1.

Onder uiterst primitieve omstandigheden heeft hij in een loods in Overloon vanaf 2016 tot het overbrengen naar de werkplaats van de MBS in Haaksbergen begin 2024, de basis gelegd voor een geslaagde presentatie van de in originele staat gerestaureerde tram in Enschede op 15 oktober 2025, ter gelegenheid van het 700 jarig bestaan van de stad. Helaas was hij toen al niet in staat om deze festiviteit bij te wonen.

Gelukkig heeft hij, zij het op afstand, de beelden van het succesvolle eindresultaat van zijn initiatief nog kunnen meebeleven. In oktober vorig jaar werd Jos Koopmans benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. Deze onderscheiding werd door Locoburgemeester Jan-Herman Scholten van Haaksbergen bij de MBS aan hem uitgereikt.

Jan Astrego

Op YouTube: 'Lintje voor Jos Koopmans': https://www.youtube.com/watch?v=iMl6nY-75Lw

Gezocht: oorsprong foto

Mijn naam is Robert Meyer, geboren 1 oktober 1957 in Enschede, thans woonachtig in Oosthem, Friesland.

In de archieven van mijn overleden vader, Johann Gerhard Meyer (geboren 9 augustus 1922, overleden 2 mei 1996), trof ik bijgaande foto aan.

Op de achterkant staat de tekst, in potlood geschreven door mijn vader: "Voor geen geld wil ik deze foto missen".

Graag zou ik meer over deze foto willen weten: Wie zijn deze personen en waar en wanneer is deze foto gemaakt.

Na de Tweede Wereldoorlog is mijn vader gaan werken bij textielfabriek Blijdenstein-Willink. Hoewel de foto niet heel duidelijk is, meen ik mijn vader te herkennen als de man links achter de zittende man.

Zelf vermoed ik dat de man zittend op de stoel, een belangrijke man was in de textielindustrie. Mogelijk zelfs een lid van de Blijdenstein familie.

Helaas kom ik er niet verder mee na veel zoekwerk.

Daarom richt ik mij tot jullie. Herkennen jullie mensen op deze foto? Of anders, kunnen jullie mij aanwijzingen geven waar ik verder zou kunnen zoeken?
Alvast heel hartelijk dank.

Met vriendelijke groet,
Robert Meyer
06 5389 94 57
rmeyerr01@gmail.com

Onbekend maar niet onbemind

► *De vraag over de door Henk Brusse gemaakte foto in het december-nummer van de Hoesbreef is op gelost. Een aantal lezers meldden dat de panden op de foto aan de Parkweg stonden.*
De reactie van Leon Brokers: Deze woningen stonden aan de Parkweg 31 en 32 en werden gebouwd voor de broers Hartog en Izak Salomon Rozendaal, beiden textielfabrikant. Ze waren getrouwd met de zussen Johanna en Lea Menko, beide dochters van Salomon Jacob Menko, oprichter van de firma S.J. Menko.
Vier broers van hen woonden aan de Rembrandtlaan (tegenwoordig M.H. Tromplaan), dus de hele familie woonde vlak bij elkaar.
Architect van beide woningen, waarvoor in januari 1902 en november 1903 bouwvergunning werd aangevraagd, was R. van der Woerd, die ook diverse woningen aan de Rembrandtlaan ontwierp.
De woningen zijn rond 1960 gesloopt ten behoeve van een nieuwe vleugel van het erachter gelegen ziekenhuis Ziekenzorg, dat rechts op de foto nog zichtbaar is.
Ook Parkweg 30, ooit bewoond door Johan Hendrik Menko (neef van Johanna en Lea) en zijn gezin, werd toen gesloopt.

► *Op deze rond 1900 uitgegeven ansichtkaart staat slechts 'Glanerbrug bij Enschede' vermeld. Rechts zien we een fraai pand en aan de linkerzijde is een brug.*
Uw reactie graag naar:
janbrummer@shsel.nl

Geschiedenis gaat zich herhalen

Bevolking Enschede in 2025

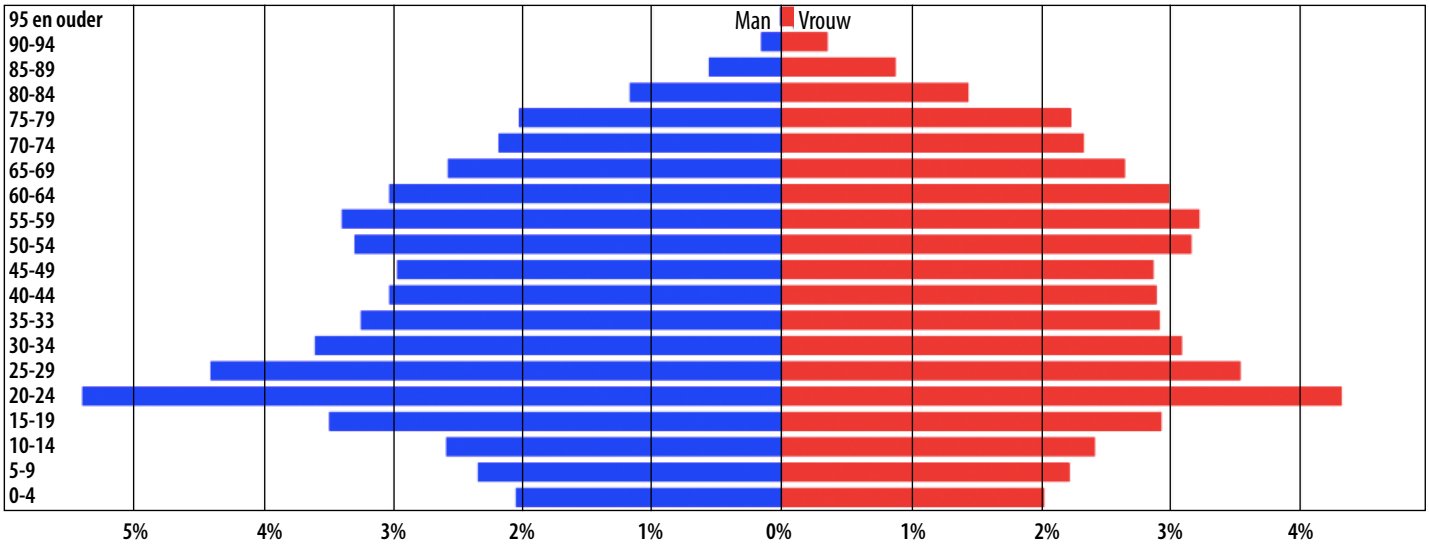

Enschede kent een lange geschiedenis van immigranten die onze stad mee gevormd hebben. Tussen 1900 en 1910 groeide de bevolking van ruim 24.000 naar ruim 34.000 inwoners. Zo'n 40% groei met mensen die vanuit alle hoeken van Nederland afkomen op de toenemende werkgelegenheid in de bloeiende textiel.

Een forse opgave voor het toenmalige gemeentebestuur om huisvesting, onderwijs enzovoort te kunnen bieden. In de zestiger en deels zeventiger jaren komt opnieuw een stroom immigranten naar onze stad. Nu omdat de steeds beter opgeleide Nederlanders niet meer het eentonige zware werk in de textiel willen doen. Opnieuw een behoorlijke opgave om voldoende pensions te vinden om deze arbeidskrachten te huisvesten.

Na verloop van tijd zien wij dat families ontstaan door nieuwe relaties van deze arbeidsmigranten en deels laten ze familie en kinderen overkomen. Enschede wordt verrijkt met nieuwe culturen en, nog belangrijker, er komen nogal wat kinderen mee. Kinderen die nu in onze samenleving het tekort aan werknemers moeten helpen opvangen. Onmisbaar. 56.000 Enschedeërs hebben nu een migratieachtergrond (bron: Enschede in cijfers).

Vergrijzing

Enschede gaat ook vergrijzen. Nu is bijna negentien procent van onze inwoners ouder dan 65 jaar, zo'n dertigduizend inwoners en dat aantal neemt fors toe. Ons land kent voor het eerst meer 65-plussers dan jongeren tot 20 jaar. (Bron: CBS) In Enschede zijn ruim twintigduizend inwoners zelfs al boven de zeventig jaar. Het aantal tachtig-plussers neemt de komende jaren fors toe. Het wordt dus een interessante vraag of ook de stad Enschede zonder een nieuwe immigratiegolf de behoefte aan arbeidskrachten kan invullen.

In elk geval stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vast dat wij het met een verdere terugloop van het aantal geboorten en een forse groei van het aantal ouderen en groeiende sterftecijfer niet zonder instroom van immigranten gaan redden. Onze geschiedenis leert dat een bloeiende stad er zeker niet slechter van hoeft te worden. Wel interessanter.

Dick Buursink

https://kennispunttwente.nl/cijfers-trends/enschede/demografie/bevolkingspiramide-brp

Contactpersonen commissies

Binnenstadcommissie
Georges Schafraad
E-mail: schafraad@gmail.com

Boerderijcommissie
Han van Beek
E-mail: boerderijcom@shsel.nl

Documentatiecentrum
Bart Jansen, tel. 06 3435 45 16
E-mail: jansebart@gmail.com

Foto- en verhalencommissie
Jan Breteler
E-mail: fotoverhalen@shsel.nl

Monumentencommissie
Ton Völker
E-mail: monumentencom@shsel.nl

Loakstenen- en begraafplaatsencommissie
Harry van der Sleen, tel. 053 852 24 94
E-mail: loakstenencom@shsel.nl

Promotiecommissie
Bart Jansen, tel. 06 3435 45 16
E-mail: jansebart@gmail.com

Redactie 'n Sliepsteen
Jan Brummer, tel. 06 2412 02 06
E-mail: janbrummer@shsel.nl

Historische Kring Glanerbrug
Joop Kwakman, tel. 06 1972 32 72
E-mail: info@historischekringglanerbrug.eu

ICT
Tjibbe Knol
E-mail: tjibbeknol@shsel.nl

Vervolg beken en sloten

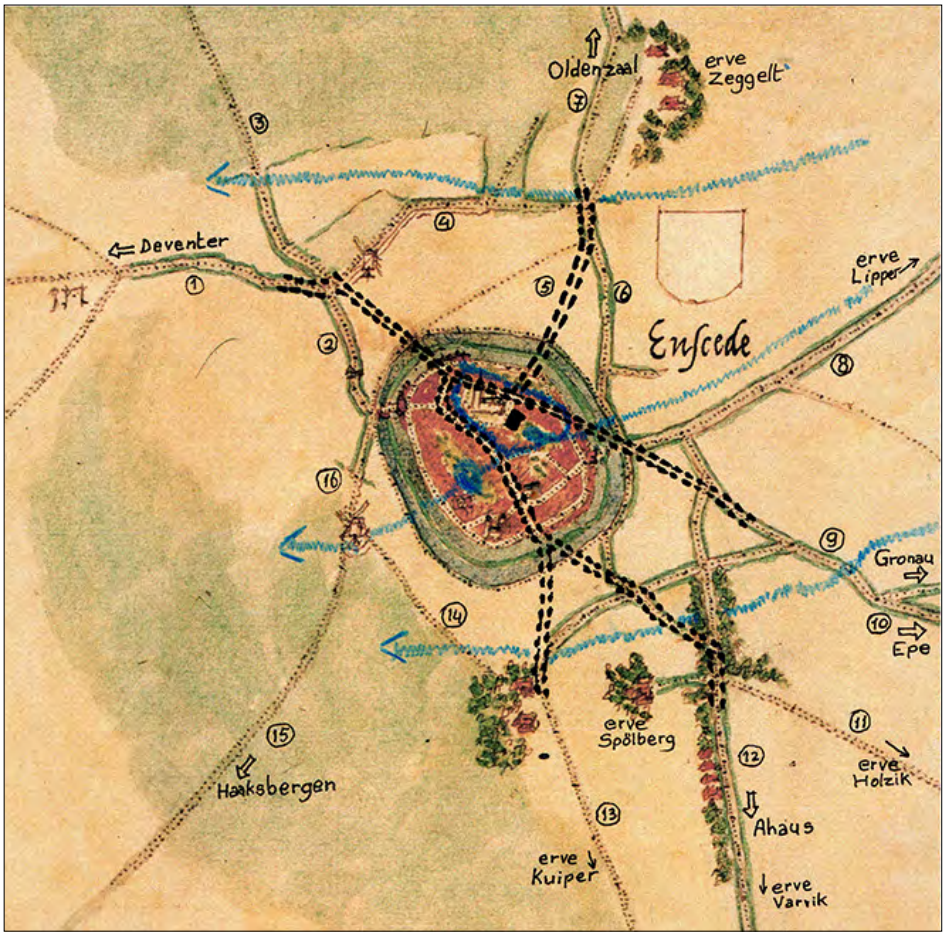

▶ In de Hoesbreef van november vorig jaar, zijn de door mij op de kaart van Van Deventer aangegeven beken grotendeels juist, maar op kaarten van Hottinger (ca. 1780) en het eerste kadaster (1832) zijn deze beken niet terug te vinden.

Aan het einde van de ijstijd zijn door het smeltwater dat van de gletsjers afliep vele geulen ontstaan, waar in tijden dat er veel regen valt zeker stromend water langs gaat. Het zijn immers die geulen die dat water volgt.

Of je het daarmee beken mag noemen is zeer de vraag. Misschien waren het al in de middeleeuwen slecht 'lopende sloten' (als het geregend had) en werden ze door de bewoners vergraven, zodat ze om bruikbare percelen heen liepen.

Dat er ongeveer achter het Elderinkshuis een bleek lag, geeft aan dat er regelmatig voldoende water was. Ook voor de Noordbleek en de Zuidbleek.

De watermolen aan de Walstraat zal er ook alleen maar gebouwd zijn omdat er soms voldoende water was.

Kortom, mijn getekende beken zullen zeker niet altijd echte beken zijn geweest, maar het zou me niets verbazen als de riolen op die trajecten flinke afmetingen zouden hebben, voor het geval het erg hard regent.

Geert Bekkering

Een unieke foto

▲ *Op bovenstaande, rond 1910 gemaakte foto zien we het in 1904 gebouwde dubbele woonhuis Arendsweg 95-97 in de Broekheurne. Het rechter deel werd ingericht als café annex Stations Koffiehuis dat werd gerund door G. J. (Gerrit Jan) Sieverink. Na zijn overlijden in 1933 wordt D.G.J. (Derk Johan Gerrit) Sieverink de exploitant. Het pand bestaat nog altijd en ligt tegenover het station Broekheurne, ca. 500 meter van de Duitse grens.*
Rechts het bovenraam met de tekst D.G.J. Sieverink en de overlijdensadvertentie van Gerrit Jan Sieverink

Heden overleed, na eene kortstondige ongesteldheid, onze geliefde Zoon, Broeder, en Behuwdbroeder

GERRIT JAN SIEVERINK,

in den ouderdom van 33 jaren.

Zijn heengaan treft ons zwaar.

G. SIEVERINK.
G. SIEVERINK—
DUIVENGOOR.
H. SIEVERINK.
G. CHR. SIEVERINK—
HUISKES.
J. SIEVERINK.
B. SIEVERINK—
STEENBERG.
H. SIEVERINK.
J. W. SIEVERINK.
H. J. SIEVERINK.

Broekheurne, 26 Juni '09.

Hierboven een foto van het sedert jaren gevestigde Café Geerdink aan de Lipperkerkstraat—Hoek Oostveenweg bij het eindpunt der T. E. T.

▲ ***Nummer van Eigen Erf uit 1927 van Café Geerdink aan de Lipperkerkstraat.***

Wat schreef men elkaar een eeuw geleden

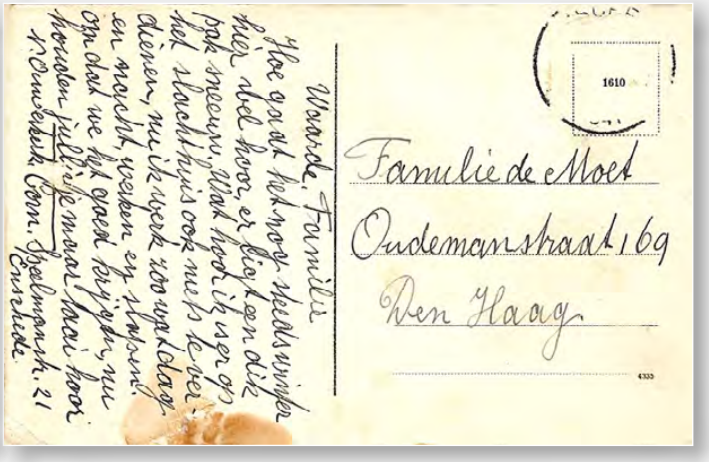

▲ ***Ingekleurde ansichtkaart van de Molenstraat uit omstreeks 1925.***

Waarde Familie
Hoe gaat het nog steeds winter hier wel hoor, er ligt een dik pak sneeuw. Wat hoor ik is er op het slachthuis ook niets te verdienen, nu ik werk zoo wat dag en nacht, werken en slapen. Om dat we het goed krijgen, nu houden jullie je maar taai hoor
N. Ouwerkerk, Corn. Speelmanstr. 21 Enschede

De Museum Fabriek

twente

Snuif, apotheker en historicus

▲ *Apotheek Snuif op de oude Markt.*

▶ Cornelis Jan Snuif was van oorsprong apotheker in Enschede, maar vooral bekend als amateur-historicus. Hij was auteur van verschillende boeken over Twente en had als apotheker zowel toegang tot de kringen van notabelen (waaronder textielfabrikanten) als tot boeren. Van die boeren kreeg hij veel informatie hoe eigendomsverhoudingen lagen in het verleden.
https://www.youtube.com/watch?v=Mbl1yMYrLWs

Paaschbroodfabriek Hollandia

▲ ***Wie herkent één of meerdere personen op bovenstaande foto?***
In de voorjaarseditie van de Sliepsteen komt een verhaal over de historie van de ruim 90 jaar oude Paaschbrood/Matzesfabriek Hollandia aan de Nieuwstraat. In onze beeldbank bevindt zich bijgaande foto waarbij een opperrabbijn erop toeziet dat de machines in de fabriek volgens de Joodse voorschriften worden gereinigd. De namen van de op de foto staande personen en het jaar waarin de foto gemaakt is zijn bij ons niet bekend. Mogelijk herkent iemand van u één of meerdere van hen.
Uw reactie graag naar: janbrummer@shshel.nl

Gedichten van Eitink

▶ De heer Eitink, de man van het T.E.T. boek, was ook een verdienstelijk dichter in de Twentse taal. Tijdens de laatste boekenmarkt van de SHSEL kocht ik een in 1968 verschenen boekje met 32 van zijn gedichten: 'Waorum zo gow vergett'n'.

Jan Brummer

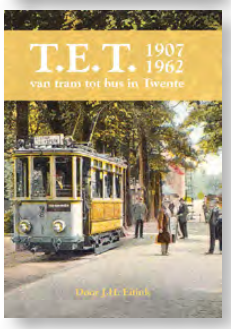

TWEENTS PLAT

O Moodertaal wat bin iej mooi
Ik zal ow nooit vergett'n,
Al kleenkt het Hollaans ok wa mooi
Met 't plat kan 't toch nich mett'n.

In 't plat druk ik miej better oet,
Dat kwam ok van mien Mooder.
A'j plat kunt praot'n met ow brocd
Dan kluurt heer wang'n roder.

Al neumt ze ow ok onbeschoft
Ik lach um al dee heern.
En beent ze nog zo oppedoft
zee keunt ow nich ontbeern.

Want beent ze vot oet Twèntelaand
Beent ze gaon emigreern,
Verbrokk'n is toch nooit den baand
Nooit zeult ze ow verleern.

O Moodertaal oet 't Twèntelaand
Op miej ku'j ow verlaot'n;
Ik zal ow schriew'n met de haand
Ik zal ow bliew'n praot'n.